

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชนรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยแบบมีส่วนร่วมโดยใช้องค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว โดยการประเมินครั้งนี้ประกอบด้วยการพัฒนาการเข้าถึง การพัฒนาที่พักแรม การพัฒนาร้านอาหาร การพัฒนาการบริการนำเที่ยว และมัลติเทคการพัฒนาร้านขายของที่ระลึกและขายสินค้าพื้นเมือง การพัฒนาความปลอดภัย การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก การพัฒนาการจัดกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยว การพัฒนาการเผยแพร่โฆษณา และการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว การประเมินผลของโครงการด้านการปรับตัวของชุมชน การประเมินโครงการด้านเศรษฐกิจและสังคม และการประเมินผลของโครงการด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน

การประเมินทั้ง 4 ด้านนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเชิงผสมผสานโดยมีการเก็บข้อมูลแบบสอบถามจากความคิดเห็นของประชาชนในชุมชน โดยการใช้การสุ่มตัวอย่างจำนวน 455 คนการประชุมกลุ่ม (Focus Group) สัมภาษณ์เชิงลึก การสัมภาษณ์นักท่องเที่ยว และการสังเกตการณ์ โดยการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวและการสังเกตการณ์นี้ ผู้วิจัยได้เน้นไปในส่วนของการประเมินผลกระทบในส่วนของการระดมทุนวิจัย และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเป็นสำคัญ

ผลการวิจัยพบว่า

1. การประเมินผลกระทบของโครงการด้านกระบวนการของโครงการและการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่รู้จักโครงการพัฒนาชุมชนรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย แต่ทราบเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรมของตัวเองเป็นอย่างดี บ่งชี้เบื้องต้นว่ากระบวนการนำคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับโครงการยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อการท่องเที่ยวในภาพรวมของโครงการฯ ส่งผลทางกระทบด้านบวกให้แก่คนในชุมชน ทั้งในเรื่องความพึงพอใจ และการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ บางผลิตภัณฑ์ ได้แก่ แผนที่และคู่มืออัตลักษณ์ จากการประเมินพบว่าประชาชนอย่างมาต่อผู้ประกอบการ และหน่วยงานภาครัฐ ที่ได้นำไปใช้จริงในการแนะนำนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน อย่างไรก็ตามในหลายๆผลิตภัณฑ์ก็ไม่ได้ส่งผลไปถึงการท่องเที่ยวเท่าที่ควร เช่นป้ายชุมชนในมุมมองของนักท่องเที่ยวชี้แจงว่า “ป้ายสวยแต่ไม่เข้าใจว่าจะสื่ออะไรในเรื่องการท่องเที่ยว” ใน

เรื่องการพัฒนาการเข้าถึงแม้ว่าการประชาสัมพันธ์ในช่วงแรกจะทำให้มีนักท่องเที่ยวชาวไทยในชุมชนมากขึ้น แต่เมื่อเวลาผ่านไปนักท่องเที่ยวก็ลดลง สำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ยังขาดข้อมูลที่ เป็นภาษาอังกฤษ แม้กระทั่งรูปภาพที่สื่อถึงการท่องเที่ยวในชุมชน ทำให้คนต่างชาติเข้าไม่ถึง การท่องเที่ยวที่อื่นๆนอกจากมาอุทยานประวัติศาสตร์ ในส่วนของการพัฒนาที่พักแรม ร้านอาหาร การพัฒนาการนำเที่ยว และร้านขายของที่ระลึก การพัฒนาการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ การสร้างความปลอดภัยในชุมชน ทำให้เกิดผลด้านบวกแก่ชุมชน แต่ประเด็นที่น่าเป็นห่วงคือความเป็นมาตรฐานของผลิตภัณฑ์และการได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องหลังจากโครงการสิ้นสุดลง

2. การประเมินผลของโครงการด้านการปรับตัวของชุมชน การประเมินผลของโครงการด้านการปรับตัวของชุมชน พบว่ามีผลด้านบวกต่อการปรับตัวของชุมชน ประชาชนมีความภูมิใจในวัฒนธรรมในชุมชนของตัวเองและพื้นที่ มีการรวมกลุ่มมากขึ้น และมีความตื่นตัวในการรวมกลุ่มกันเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว ผลกระทบด้านลบที่เกิดขึ้น มีบ้างแต่ไม่มากนัก เช่นการมีจำนวนรถในชุมชนมากขึ้น ฝุ่นวายุขึ้น และการมีขยะมากขึ้น เป็นต้น

3. การประเมินโครงการด้านเศรษฐกิจและสังคมเป็นไปค่อนข้างยาก ไม่สามารถบ่งชี้ได้อย่างชัดเจนว่าผลที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะทั้งด้านบวกและลบ เป็นผลมาจากโครงการนี้ โครงการอื่นๆ หรือสิ่งอื่นๆที่เกิดขึ้นในพื้นที่ อีกทั้งวัตถุประสงค์ของโครงการฯเองก็ไม่ได้มุ่งไปสู่เป้าหมายทางด้านเศรษฐกิจโดยตรง

โดยสรุปโครงการฯประสบความสำเร็จในเรื่องการสร้างความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมให้กับคนในชุมชน ประสบความสำเร็จในการรวบรวมข้อมูลวัฒนธรรมของแต่ละชุมชนทำให้เกิดการนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการขยายผลการพัฒนาการท่องเที่ยว แต่ในส่วนของ การบรรลุผลการพัฒนาการท่องเที่ยวจากโครงการเองนั้น ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรทั้งด้วยกระบวนการและผลิตภัณฑ์ที่ยังไม่สนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และการขาดแนวคิดเรื่องการตลาดเมื่อเริ่มดำเนินการ